

ΟΙ ΑΕΡΟΨΕΚΑΣΜΟΙ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΑΚΟΥ

Ί. Θ. Καλοπίση

Στις 13/11/80 τὸ Ἀνώτατο Συμβούλιο Γεωργικῶν Φαρμάκων (ΑΣΥΓΕΦ), σὲ εἰδικὴ σύσκεψή του στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας, ἀσχολήθηκε μὲ τὸ θέμα τῶν ἀεροψεκασμῶν. Στὴ σύσκεψη αὐτὴ εἶχε προσκληθεῖ καὶ ἡ Ἑταιρία μας καὶ ὡς ἐκπρόσωπός της ἔλαβε μέρος ὁ κ. Ί. Καλοπίσης.

Δυστυχῶς οἱ ἀεροψεκασμοὶ (καὶ οἱ καταστροφικὲς γιὰ τὸ περιβάλλον συνέπειές τους) ἐναντίον τῶν ὁποίων ἀπὸ ἐτῶν ἔχει λάβει κατ' ἐπανάληψη θέση ἡ Ἑταιρία μας, συνεχίζονται. Ἔτσι καὶ γιὰ νὰ γίνει τὸ θέμα εὐρύτερα γνωστὸ θεωροῦμε σκόπιμο νὰ δημοσιεύσουμε τὴν εἰσήγησιν ποὺ ἔκανε ὁ κ. Καλοπίσης στὴν ὡς ἄνω σύσκεψη τοῦ ΑΣΥΓΕΦ.

Κύριε Πρόεδρε,

Παρευρίσκομαι, ὅπως ξέρετε, ὡς μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρίας Προστασίας τῆς Φύσεως, ἡ ὁποία θὰ ἠθελε ἰδιαίτερα νὰ τονίσει τὰ ὅσα στὴ συνέχεια ἐκθέτω:

I. Γενικότητες

Κατὰ τοὺς ἀεροψεκασμοὺς «ἐπιβρέχονται» καὶ «διαβρέχονται» μὲ ραντισμὸ μικροσταγόνων παρασιτοκτόνων καὶ μὲ ἰπτάμενους μηχανισμοὺς (ἀεροπλάνα-ἑλικόπτερα) συνεχόμενες, μεγάλες ἢ πολὺ μεγάλες ἐπιφάνειες. Ἀεροψεκασμοὶ μικρῶν ἐκτάσεων οὔτε νόημα ἔχουν οὔτε καὶ δυνατοὶ εἶναι. Μὲ τοὺς ἀεροψεκασμοὺς δηλαδὴ ἐκτίθενται στὴν ἐξοντωτικὴ δρᾶση παρασιτοκτόνων (δηλαδὴ τὴν ἐξ αὐτῶν ρύπανση) ὀλόκληρα οἰκοσυστήματα ἢ ἀθροίσματα βιοτόπων, ὅπου ἔχουν τὶς οἰκολογικὲς φωλιές τους ἀπειρία ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν ὄντων, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἐπιδιώκουμε τὴν καταπολέμηση, καὶ ὅπου ἐπιπλέον βρίσκονται, ἔστω προσωρινὰ ἢ περαστικά, καὶ κατοικίδια καὶ ἄνθρωποι.

Ἔτσι δημιουργοῦνται δύο κατηγορίες προβλημάτων:

- α. Ἐνα γενικὸ καὶ περίπλοκο οἰκολογικὸ ποὺ ἀφορᾷ τὰ οἰκοσυστήματα.
- β. Ἐνα εἰδικότερο, εὐθέως τοξικολογικὸ καὶ σχετικὰ ἀπλό, ποὺ ἀφορᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὰ κατοικίδια (καὶ τὶς μέλισσες).

Ἐπὶ πλεον οἱ κίνδυνοι ἀπὸ τοὺς ἀεροψεκασμοὺς, ὅπως διεγράφησαν, εἶναι ἐντελῶς οἱ ἴδιοι, εἴτε πρόκειται γιὰ ψεκασμοὺς ποὺ διενεργοῦνται κάτω ἀπὸ τὴν παρακολούθησιν ὑπηρεσιῶν, εἴτε πρόκειται γιὰ ψεκασμοὺς ποὺ διενεργοῦνται ἀπὸ ἰδιῶτες.

Ἡ ἐκ τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς πρὸς τὸ παρόν, τουλάχιστον, ἀσυδοσίας τῶν δευτέρων ἐπίτασιν τῶν κινδύνων, ξεπερνιέται, δυστυχῶς, ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῶν ἀεροψεκασμῶν τοῦ Κράτους (δάκος) λόγῳ τῆς πολὺ πιὸ μεγάλης διαβρεχόμενης ἐκτάσεως μὲ αὐτοὺς.

Ἔτσι σὲ πρώτη φάσιν δὲν θὰ διακρίνω τοὺς ἀεροψεκασμοὺς σὲ κρατικοὺς καὶ διενεργούμενους ἀπὸ ἰδιῶτες. Ὅπως θὰ λέγαμε παραλλάζοντας λίγο τὸ στίχο τοῦ ποιητῆ «βλάπτουν καὶ οἱ δύο τοὺς τὸ οἰκοσύστημα τὸ ἴδιο».

II. Τί συμβαίνει στην πραγματικότητα με τους αεροψεκασμούς;

A. Το γενικό οικολογικό πρόβλημα

Τόσο οι υπηρεσίες όσο και επί μέρους άτομα αγόμενα, άθελήτα, από άνθρωποκεντρικές ιδέες και παρορμήσεις, νομίζουν ότι ή χρήση παρασιτοκτόνων (ειδικότερα δακοκτόνων) με χαμηλή για τὰ θερμόαιμα τοξικότητα και ή χρήση μικρών δόσεων δραστικού παράγοντος, μπορεί νά καταστήσει τούς αεροψεκασμούς παραδεκτούς και από οικολογική άποψη. Στην αντίληψη αυτή προστίθεται ή διατυμπανιζόμενη έλλειψη εργατικών χειρών, ή μόδα τών εφαρμογών τής εξελισσόμενης τεχνολογίας και τὸ τί κάνουν σέ άλλες χώρες.

Ή σχετικά μικρή τοξικότης για τὰ θερμόαιμα και ή χρήση μικρών δόσεων ενός παρασιτοκτόνου, από τή στιγμή πού χρησιμοποιούμενο υπό τις δόσεις αυτές είναι άποτελεσματικό, έχει περισσότερο οικονομική σημασία.

Ή από οικολογική άποψη ή δράση ενός παρασιτοκτόνου πού χρησιμοποιείται σέ αεροψεκασμούς, όπως στην καταπολέμηση τού δάκου, διαβρέχοντας μεγάλες ή πολύ μεγάλες επιφάνειες εκδηλώνεται διπλά:

α. **Άμεσα,** προσβάλοντας κατ' ευθείαν τὰ παράσιτα πού θέλουμε νά καταπολεμήσουμε π.χ. δάκος, αλλά έξ ίσου και πολλούς άλλους πάσης φύσεως οργανισμούς (όχι μόνο έντομα) οί όποιοι δέν αποτελούν αντικείμενα τής καταπολεμήσεως. Αυτό συμβαίνει γιατί τὰ χρησιμοποιούμενα παρασιτοκτόνα είναι πολυδύναμα στη δράση τους και ή διασκόρπισή τους σέ μεγάλες εκτάσεις άποκλείει τή δυνατότητα σχηματισμού νησίδων διαφυγής και σωτηρίας.

β. **Έμμεσα,** εισερχόμενο στο μηχανισμό τής λειτουργίας τών τροφικών άλυσίδων πού διασυνδέουν τὰ ζώντα όντα κάθε οικοσυστήματος. Έτσι στους άνωτερους κρίκους τών άλυσίδων (πού μπορεί νά μὴν έρχονται μάλιστα σέ καμία άμεση έπαφή με τὸ σχετικά μικρής τοξικότητας παρασιτοκτόνο και τις μικρές δόσεις του) συσσωρεύονται (με τὸ μηχανισμό τού έμπλουτισμοῦ τών συγκεντρώσεων) από κρίκο σέ κρίκο, τοξικές θανατηφόρες συγκεντρώσεις. Για παράδειγμα ως θεωρήσουμε τήν άπλή τροφική άλυσίδα: φυτὸ - φυτοφάγο έντομο - πουλι έντομοφάγο. Τὰ πουλιά μπορεί νά έξοντώνονται χωρίς νά έρχονται σέ άμεση έπαφή με τὸ μικρᾶς τοξικότητας έντομοκτόνο πού χρησιμοποιήθηκε σέ μικρές δόσεις, με τὸν έξής μηχανισμό:

Έντομα πού αποτελούν τὸ θήραμα για όρισμένα πουλιά-θηρευτές, δέχονται κατ' ευθείαν σταγονίδια και επί πλέον μπορεί νά έρθουν σέ έπαφή με επιφάνειες πού ψεκάστηκαν. Έτσι είναι φορεῖς ενός ποσοῦ παρασιτοκτόνων πού όμως δέν τούς είναι τοξικό. Τρῶνε επί πλέον, ως φυτοφάγα, από τὰ φυτὰ πού έχουν ψεκαστεί. Έτσι αυξάνει τὸ ποσὸ τού παρασιτοκτόνου τού όποίου είναι φορεῖς αλλά έξακόλουθοῦν και ζοῦν γιατί είναι άνθεκτικά στο σύνολο τής δόσης με τήν όποία έχουν μολυνθει.

Τὰ πουλιά-θηρευτές τρῶνε, από λίγο ως πολύ, μεγάλο αριθμὸ μολυσμένων έντόμων. Έτσι παίρνουν συνολικά ποσὰ παρασιτοκτόνου πού τούς είναι τοξικό, ενώ αν έρχονταν σέ άπλή έπαφή μ' αυτό ίσως έπιζοῦσαν.

Μπορεί όμως οικολογικές ζημιές ή καταστροφές νά συμβοῦν και με άλλο τρόπο: Νά διακοπεῖ ή τροφική άλυσίδα σέ ένα κρίκο τής, . Νά έξοντωθοῦν π.χ. τὰ έντομα από τὰ όποια τρέφονταν τὰ πουλιά. Έτσι αυτὰ θα έξοντωθοῦν από τήν πείνα.

Ἐκ τὸ γιαντρώ κ. Βαλλιάνο, εἰδικὸ στὰ ὄρνιθολογικά καὶ ἀντιπρόσωπο τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος τῆς ὀμάδας ἐργασίας γιὰ τ' ἀρπακτικά πουλιὰ τοῦ ICBP, παρατηρήθη κατ' ἐπανάληψη (ἀπὸ τὸ 1976), στὴν πεδιάδα τῆς Μεσαρᾶς τῆς Κρήτης, ἡ ἐξαφάνιση, μετὰ τὴν ἔναρξη τῶν ἀεροψεκασμῶν γιὰ τὸ δάκο, τῶν ἐξῆς εἰδῶν πουλιῶν ποὺ τρέφονται ἀπὸ ἔντομα:

1. *Falco eleonorae* (μαυροπετρίτης)
2. *Falco tinnunculus* (βραχοκιρκίνεζο)
3. *Otus scops* (γκιώνης)
4. *Hirundo rustica* (σταυροχελίδοιο)
5. *Luscinia megarhynchos* (ἀηδόιο)

Ἀντίθετα τὸ *Buteo buteo* (ποντικοβαρβακίνα), ποὺ εἶναι ἄφθονο στὴν πεδιάδα καὶ τρέφεται ἀπὸ τρωκτικά καὶ ἐρπετά, δὲν παρουσίασε καμμιά αὐξομείωση τοῦ πληθυσμοῦ του.

Ἐπίσης παρατηρήθηκε πὼς ἐνῶ οἱ σπουργίτες (*Passer domesticus*) δὲν ἐξαφανίζονται (ὁ σπουργίτης εἶναι παμφάγος καὶ τρώει καὶ ἔντομα) τὰ μικρά τους βρίσκονταν νεκρά ἔξω ἀπὸ τὴ φωλιά.

Βεβαίως παραμένει ἀνοικτό, στὶς πιὸ πάνω παρατηρήσεις, ἂν τὰ ἐξαφανιζόμενα εἶδη ψόφησαν ἢ ἂν μετὰ τὴν ἐξόντωση τῶν ἐντόμων ἀπὸ τὰ ὀποῖα διατρέφονται μετανάστευσαν γιὰ νὰ μὴ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα. Ὅ,τι καὶ ἂν συμβαίνει ὀμως εἶναι καταφανῆς ἡ οἰκολογικὴ θύελλα ποὺ ἀκολούθησε τοὺς ψεκασμούς.

Ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο δράσεων (ἄμεσος-ἔμμεσος) ἐνὸς ἀποτελεσματικοῦ παρασιτοκτόνου, γιὰ τίς ὀποῖες εἶπαμε προηγούμενα, ὀδηγεῖ καὶ μάλιστα μετὰ τίς ἐτήσιες ἐπαναλήψεις (ἐπαναλαμβάνουμε ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν τοξικότητά του καὶ τίς χρησιμοποιούμενες δόσεις) σὲ οἰκολογικὴ καταστροφή, δεκατίζοντας ἀπροσδιόριστο ἀριθμὸ διαφόρων εἰδῶν καὶ ὄχι μόνο, ὀπως συνήθως ἐκφράζεται φόβος, ὀφέλιμων γιὰ μᾶς ἐντόμων. Μέσα σ' ἕνα οἰκοσύστημα ὀλα τὰ εἶδη εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ὕπαρξή του καὶ τὸ πλῆθος τους συντελεῖ στὴν ἰσορροπία καὶ διατήρηση τοῦ συστήματος, ποὺ εἶναι τόσο σταθερότερο ὀσο ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰδῶν ποὺ περιέχει εἶναι μεγαλύτερος.

B. Τὸ εἰδικότερο τοξικολογικὸ πρόβλημα γιὰ τὰ θερμόαιμα (καὶ τὸν ἄνθρωπο)

Ἦδη εἶπαμε πὼς τὸ πρόβλημα αὐτὸ εἶναι σχετικὰ ἀπλό, παρὰ τοὺς κινδύνους ποὺ δημιουργεῖ, γιὰτὶ μετὰ ἀπλά καὶ πρακτικῶς ἐφαρμόσιμα μέτρα μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπισθεῖ ἀπὸ λίγο ὀς πολὺ ἱκανοποιητικά: Χρήση παρασιτοκτόνων μικρῆς τοξικότητας, μικρῆς δόσεις, ἀπομάκρυνση ἀνθρώπων, κοπαδιῶν καὶ ἄλλων κατοικιδίῶν (καὶ μελισσῶν).

Παραμένουν ὀμως οἱ κίνδυνοι μολύνσεως ὀρισμένων προϊόντων μετὰ φυτοφαρμακευτικά ὕπολείμματα σὲ καλλιέργειες ποὺ βρίσκονται στὶς ψεκαζόμενες περιοχές, ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι μικρότεροι ὀταν οἱ ἀεροψεκασμοὶ γίνονται σὲ μεγάλες συνεχόμενες ἐπιφάνειες τῆς αὐτῆς καλλιέργειας (ἀμιγεῖς ἐλαιῶνες).

III. Εἶναι ἀποτελεσματικοὶ καὶ ἀπαραίτητοι οἱ ἀεροψεκασμοὶ ἐναντίον τοῦ δάκου;

a. Ἡ μέθοδος

Ἡ μέθοδος ποὺ ἀνέπτυξαν ἀπὸ ἐτῶν τὸ Μπενάκειο Φυτοπαθολογικὸ Ἰνστιτοῦτο καὶ τὸ Ἰπουργεῖο Γεωργίας, ὀταν μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστεῖ σωστὰ καὶ ἀπὸ γνῶστες, εἶναι ἀπο-

τελεσµατική ἐναντίον τοῦ δάκου. Στὴ σκληρὴ πράξη ὁµως παρὰ τὰ λεγόμενα καὶ πιστευόμενα, τὰ ἀποτελέσµατα δὲν εἶναι ἱκανοποιητικά, εἶναι μέτρια καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὄχι τὰ ἀναµενόμενα. Κακὴ ἐπιλογὴ τῶν ἐποχῶν ἐφαρμογῆς, κακὴ ρύθµιση τῶν ὀργάνων ποὺ καθορίζουν τὶς δόσεις, µὴ ἀποδοτικὸ ὕψος πτήσεων, τὰ µελτέµια καὶ ἡ χρησιµοποίηση κακῆς ποιότητος ἐλκυστικῶν, σὲ συνδυασµὸ µὲ συγγενεῖς ὀργανωτικὲς δυσκολίες, ἐξηγοῦν τὶς ἀποτυχίες. Στὸ σηµεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ µὴ ξεχνᾶµε ὅτι, στὸ παρελθόν, ἡ µέθοδος Berleze, ποὺ ποτέ, πουθενά, δὲν εἶχε, ἀποτελέσµατα, ἐθεωρεῖτο ἐπίσης, ἐπὶ δεκαετίες, ὡς σωτήρια γιὰ τὴν ἐλαιοπαραγωγή.

Ἔτσι γεννιέται τὸ ἐρώτηµα ἂν εἶναι πράξη σωφροσύνης ἡ χρησιµοποίηση τῆς οἰκολογικῆς ἐγκληματικῆς µεθόδου τῶν ἀεροψεκασµῶν κατὰ τοῦ δάκου, ποὺ ὀδηγεῖ στὴ σίγουρη καὶ καταστροφικὴ υποβάθµιση τοῦ οἰκοσυστήµατός µας (σὰν νὰ µὴν ἔφταναν οἱ ἄλλες προσβολές του) καὶ ἡ προτίµησή της ἐναντι τοῦ συστήµατος τῆς «ἀπὸ τὸ ἔδαφος» δολωµατικῆς καταπολέµησης ποὺ εἶναι ἀποτελεσµατικὴ καὶ οἰκολογικῶς ἀνεκτὴ.

β. Τὸ θέµα τῶν ἐργατικῶν χεριῶν

Ἔχει λεχθεῖ ὅτι οἱ ἀεροψεκασμοὶ εἶναι ἀναγκαῖα καταφυγὴ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν χέρια, γιὰ τοὺς «ἀπὸ ἔδάφους» ψεκασμοὺς. Τὸ πρᾶγμα ἀποτελεῖ ψευδοπρόβληµα, μιᾶς κοινωνίας ἀφθονίας καὶ εὐδαιμονισµοῦ. Ἐξ ἄλλου σὲ πολλὰς περιφέρειες γίνονται ψεκασμοὶ ἀπὸ ἔδαφους. Τὴν ἀπάντηση στὸ ζήτηµα δίδει ἡ παρατήρηση τοῦ κ. Κουγέα: Ἄφου ὑπάρχουν χέρια γιὰ νὰ µαζεύονται οἱ ἐλιές, πῶς δὲν ὑπάρχουν τὰ ὑποπολλαπλασίως ἀναγκαῖα γιὰ τὸ ψεκασµὸ τῶν ἐλαιοδένδρων; Ἐπὶ πλέον ἂς σηµειωθεῖ πῶς σήµερα ὑπάρχουν ψεκαστήρες ποὺ ἐλαχιστοποιοῦν τὰ ἀναγκαῖα ἐργατικὰ χέρια.

IV. Συµπερασµατικὲς παρατηρήσεις

Συνεκτιµώντας τὶς προηγούμενες βασικὲς ἀδυναµίες καὶ τοὺς κινδύνους τῶν ἀεροψεκασµῶν πρέπει κανεὶς νὰ κάνει ἐκκλήση γιὰ τὴν ἀντικατάστασή τους. Ὅπως ὑπέδειξε καὶ ὁ κ. Κουγέας, τὸ µόνον ποὺ θὰ µποροῦσε νὰ ἔχει νόηµα, θὰ ἦταν ἡ ἐκ µέρους τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας διατήρηση σὲ ἐπιφυλακὴ μικροῦ ἀριθμοῦ ἵπταµένων µέσων, γιὰ τὴν χρησιµοποίησή τους σὲ ἐνδεχόµενη ὥρα πραγµατικῆς ἀνάγκης.

Ἄν ἡ κατάργηση τῶν ἀεροψεκασµῶν γιὰ τὴν καταπολέµηση τοῦ δάκου εἶναι ἀναγκαῖα, ἀποτελεῖ κατὰ τὴ γνώµη µας κατηγορηµατικὴ προσταγὴ ἢ ἀπόλυτη καὶ ἄµεση, ἀπὸ τὴν ἐρχόµενη περίοδο, ἀπαγόρευση τῶν ἀεροψεκασµῶν ἀπὸ ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις.

Οἱ ψεκασμοὶ τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν ἐκτὸς τῶν οἰκολογικῶν καὶ τοξικολογικῶν προβληµάτων ποὺ δηµιουργοῦν, µπορεῖ νὰ ἀφοροῦν παντὸς εἶδους καλλιέργειες σὲ κατὰ τὸ µᾶλλον ἢ ἥττον μικρὲς ἐκτάσεις καὶ παντὸς εἶδους φυτοπάρσιτα, γιὰ τὴν ἀπὸ ἀέρος καταπολέµηση τῶν ὁποίων δὲν ἔχει γίνεῖ καµµιὰ ἀπολύτως ἔρευνα. Γι' αὐτὸ, ἐπὶ πλέον, ἡ ἀποτυχία τους εἶναι βέβαιη.

Ἡ εἰσήγηση τῆς Κας Ἀντωνάκου νὰ ἐπιτρέπονται στὶς ὡς ἄνω ἐταιρίες οἱ ἀεροψεκασμοί, ἐναντι εἰδικῶν ἐκάστοτε καὶ κατὰ περίπτωσιν ἀδειῶν, ἐκδιδοµένων βάσει µεγάλης σειρᾶς προϋποθέσεων, εἶναι ἴσως, ὡς πρὸς τὶς προϋποθέσεις, ἀκαδηµαϊκῶς ὀρθή, ἀλλὰ ἐξ ἴσου µὴ ρεαλιστικὴ καὶ ἐξωπραγµατικὴ. Ποτέ δὲν εἶναι δυνατόν, ὑπὸ τὶς προϋποθέσεις αὐτές, νὰ δοθεῖ ἔγκαιρα ἄδεια καὶ νὰ γίνεῖ στὴν πράξη ἀεροψεκασµός, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι πάντα ἀπολύτως ἔγκαιρος.

Ἐπί πλέον κανένα ὄργανο δὲν ὑπάρχει γιὰ τὸν ἔλεγχο τῶν βασικῶν ὄρων ποὺ θὰ περιλαμβάνονται στὶς ἐνδεχόμενες ἄδειες. Ὡς παράδειγμα, ἀπλῶς ἀναφέρω ὅτι π.χ. οὐδεὶς στὴ χώρα μας ξέρει τὴν ὠφέλιμη πανίδα τῶν διαφόρων περιοχῶν καὶ ἐλάχιστοι, κατὰ τύχη, εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζουν «τὴ συνήθη ἐπιδημιολογία τοῦ πρὸς καταπολέμηση ἐχθροῦ στὴ συγκεκριμένη περιοχή». Αὐτὸ οὔτε γιὰ τὸ δάκο δὲν τὸ γνωρίζουμε ἐξ ὀλοκλήρου.

Ἐξ ἄλλου, στὶς ἀπολύτως περισσότερες περιπτώσεις τῆς χώρας μας, οἱ συνθῆκες ἰδιοκτησίας (μικρῆς ἔκτασης κληροί) δὲν εὐνοοῦν τὴ δράση τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἀεροψεκασμῶν.

Τί γίνεται ἄλλοῦ; Ἡ ἐρώτηση αὐτὴ γίνεται πολλὰς φορές. Ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι σὲ ὠρισμένες χώρες, καθ' ὅσον γνωρίζω, οἱ ἀεροψεκασμοὶ ἐπιτρέπονται ὑπὸ ἐλέγχους ποὺ ἐκεῖ εἶναι δυνατοί, σὲ συνθῆκες ποὺ τοὺς καθιστοῦν ἀπὸ λίγο ὡς πολὺ ἀκίνδυνους καὶ κυρίως γιὰ τὴ διασπορὰ λιπασμάτων ἢ γιὰ σπορά. Σὲ ἄλλες χώρες ἀπαγορεύονται.

Δὲν ἐννοῶ ὅμως γιατί πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ ἐφαρμόζομε μόνο τὸ κακὸ ποὺ γίνεται σὲ ἄλλες χώρες. Εἰδικότερα γιὰ τὸ δάκο σὲ ἄλλες χώρες, ποὺ μάλιστα δὲν ἔχουν τῆς αὐτῆς μὲ μᾶς ἔντασης προσβολὲς δάκου, χρησιμοποιοῦν δόσεις δακοκτόνων πολλαπλάσιες τῶν δικῶν μας. Κάνομε ἄσχημα ποὺ δὲν τοὺς ἀκολουθοῦμε καὶ κακῶς καυχώμαστε ὅτι ἡ ἔρευνά μας μᾶς ὁδήγησε στὴ χρησιμοποίηση σαφῶς μικρότερων δόσεων;